

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Ikääntyvän väestön lapsi- ja inhimillisen pääoman politiikasta

Hallituksen talousneuvosto 1811020
Väestöpoliittinen selvityshanke
Selvityshenkilö, johtava asiantuntija Anna Rotkirch
VNK Strategiaosasto

Pandemian demografisista seuraksista ja uuden normaalin väestöpolitiikasta

Lapsia – tottakai

Aivovoima ja tuottavuus

Monipaikkaisuus

Covid-19 vaikuttaa demografiaan

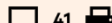
- Covid-19 pandemian pahiten runtelemissa maissa elinikäodote saattaa laskea 1-2 vuotta
- Ja syntyvyys jopa 15-20 % > pitkäkestoinen vaikutus
- Kansainvälinen maahanmuutto väheni

German population declines for first time in decade

Pandemic has caused a fall in net immigration in the first six months, federal data show

For several years, the natural demographic decline caused by Germany's low birth rate has been more than offset by large numbers of arrivals from other countries © Bildagentur/Universal/Getty

Martin Arnold in Frankfurt OCTOBER 13 2020

”

Our analysis suggests that between November 2020 and February 2021, monthly US births will drop sharply by approximately 15 percent.

JOSHUA WILDE

Covid-19 ja väestöpoliittinen imago

- Resilienssin, kansanterveyden, toimivan hallinnon ja vakauden merkitykset korostuvat 2020-luvulla: maanosien ja väestöjen uusi “ranking”, myös rivikansalaisten silmissä (*Pohjoismaat tässä!*)

The World in 2021

Kishore Mahbubani says this is the dawn of the Asian century

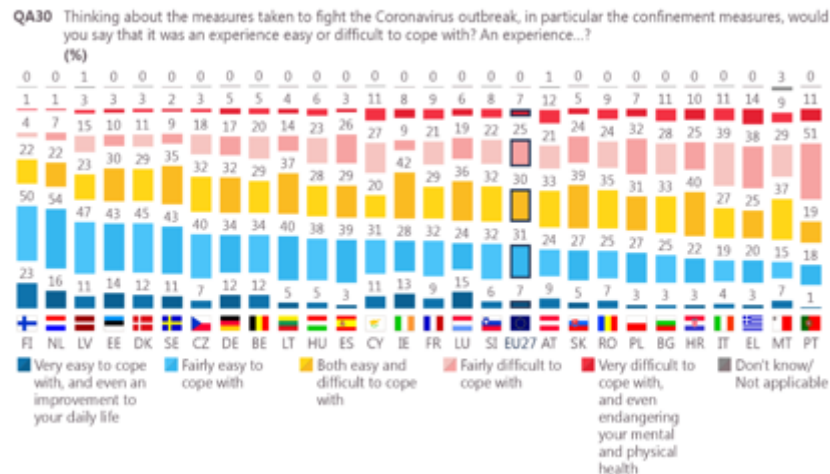
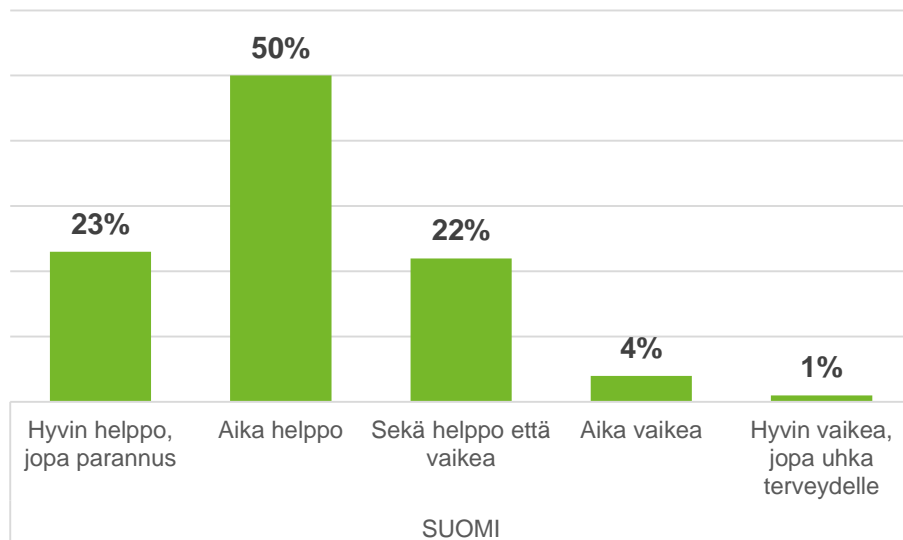
The crisis highlights the contrast between the competent responses of East Asian governments (notably China, Singapore, South Korea and Taiwan) and the incompetent responses of Western governments (such as America, Britain, France and Spain). The far lower death rates suffered by East Asian countries offer a lesson to all. They reflect not just medical capabilities, but also the quality of governance and the cultural confidence of their societies.

Finland the top global rankings for Covid-19 health and economy protection
Our World in Data, September 2020

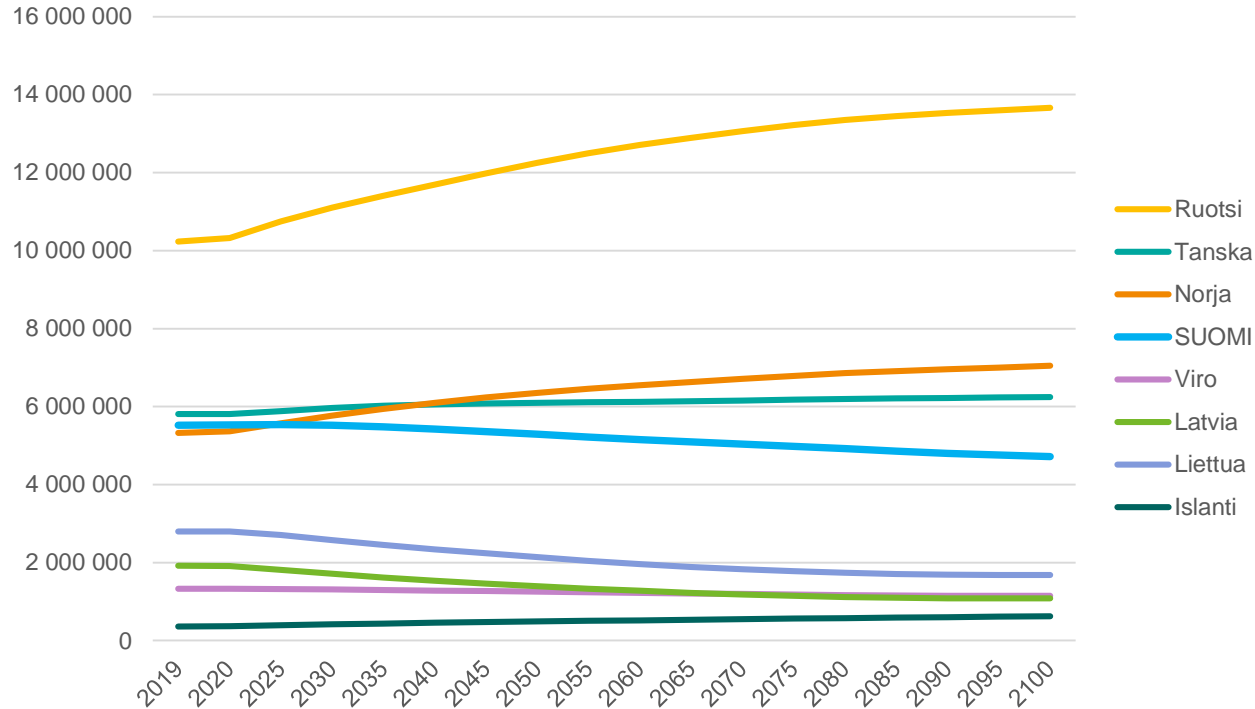
Tuore Eurobarometri: Suomen väestö kärsi vähiten kevään suluista

Overall, confinement measures were perceived as an experience very or fairly easy to cope with by a majority of respondents in 16 countries, with the highest proportions in Finland (73%,

Suomen väestönkasvu taittuu jo 2030-luvulla, jos pre-pandemiatrendit jatkuvat

Eurostatin väestöennuste 2020-2100 Baltian ja Pohjoismaille

Väestöllinen ”neloskierre” 2010-2050

- I. Yhä vähemmän lapsia ja nuoria
- II. Yhä vähemmän työikäisiä
- III. Korkeampi osuus ikäihmisiä
- IV. Polarisoiva ja valikoiva muuttoliike kasvukeskukset / tyhjenevät alueet

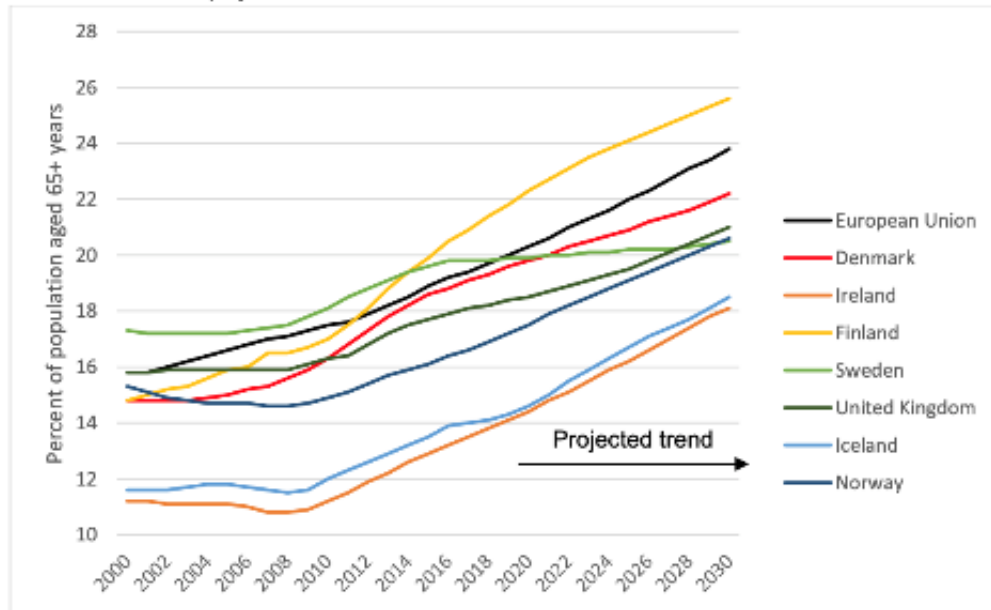
EUn aluekomitea 2020: ”pelon maantiede”

Siksi EU komissiossa demografian *ja demokratian* varapj

Suomessa suurin 65+ väestön osuus Pohjois-Euroopassa, maailmassa 4. sijalla 2020

Figure 3.3: Percentage of older people (65+ years) among the total population in Northern European countries – Past and projected trends

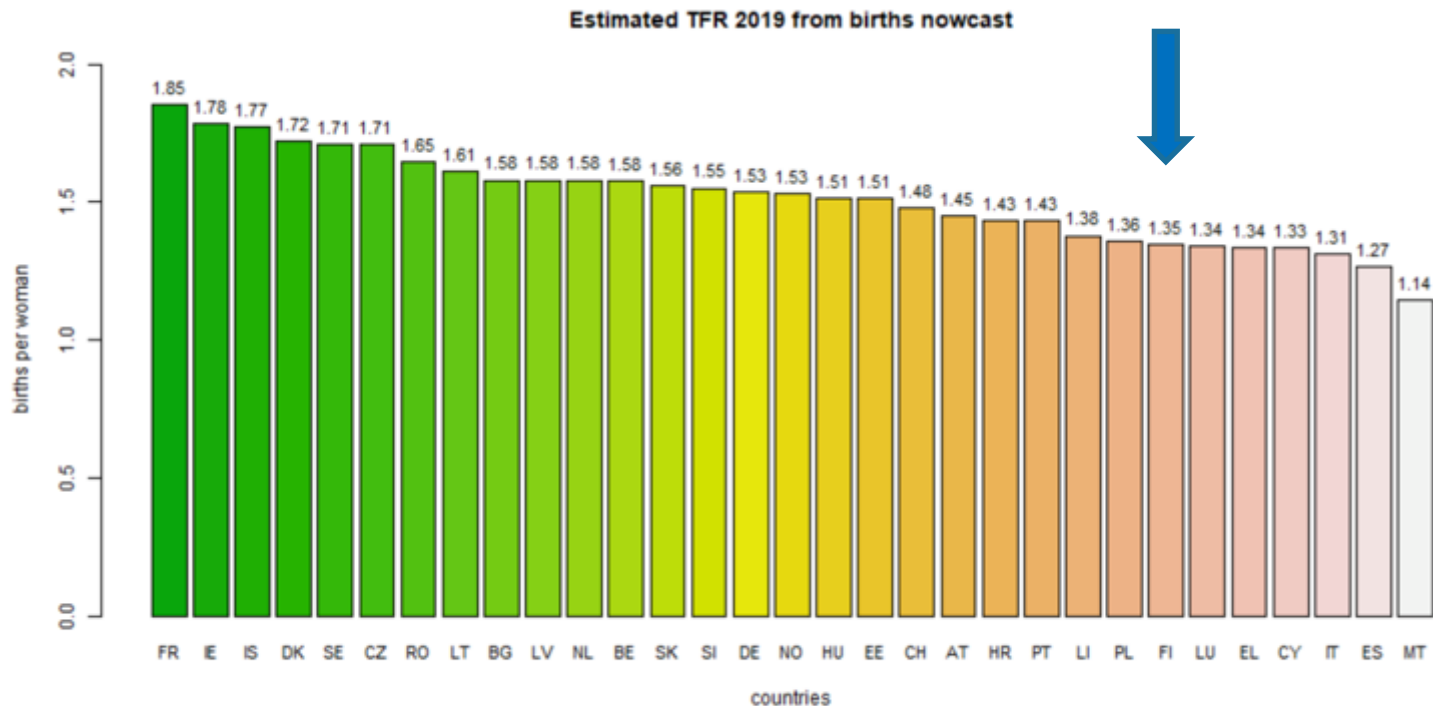

Source: Eurostat

Proportion of population age 65+, 2020 (%)		
Rank	Country	Percentage
1	Japan	28.4
2	Italy	23.3
3	Portugal	22.8
4	Finland	22.6
5	Greece	22.3
6	Germany	21.7
7	Bulgaria	21.5
8	Croatia	21.3
9	Puerto Rico	20.8
10	France	20.8

Aging Demographic Data Sheet 2020, IIASA

Suomella on 7. alhaisin syntyvyys EU:ssa

Note: TFR of BG, CZ, LV, LU, NL, SK, FI, SE, NO and CH provided by the countries.

Työperäinen maahanmuutto ja kohtalainen syntyvyys ovat olennaisia osaratkaisuja

Väestönmuutoksen loppusuoralla myös väestön ”koostumus” ja sen merkitys korostuu

Aivovoima ja kestävä väestönkehitys

“brain power is the potentially unlimited zero-emissions energy for a sustainable future” – W. Lutz

Published: 02 March 2017

Forecasting societies' adaptive capacities through a demographic metabolism model

Wolfgang Lutz & Raya Muttarak

Nature Climate Change **7**, 177–184(2017) | [Cite this article](#)

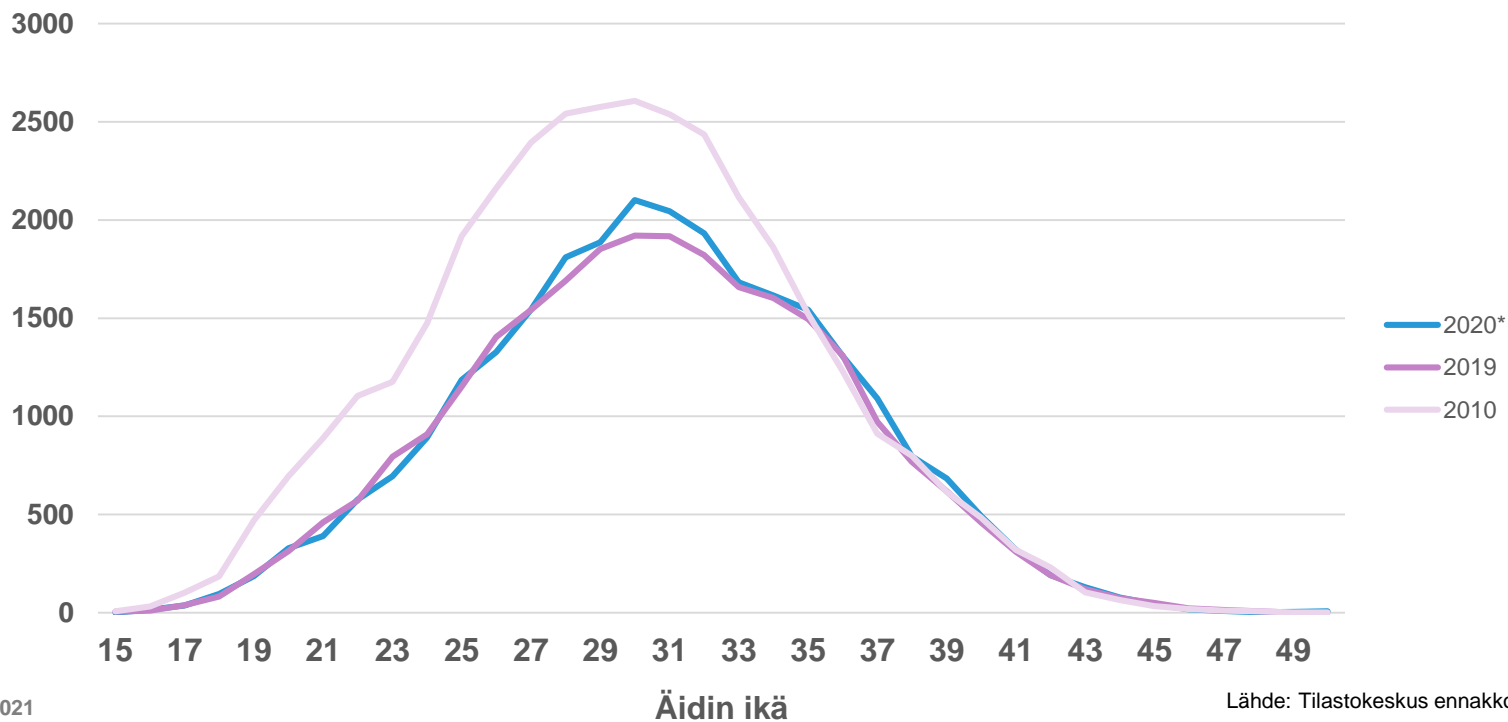
“Metabolismi” tässä: väestön muuttunut “laatu”, koostumus, erityisesti kognitiiviset kyvyt

Lapsia - tottakai

2020: syntyvyyden lasku on toistaiseksi ohi

Elävänä syntyneet Suomessa tammi-heinäkuussa 2010, 2019 ja 2020
(ennakko)

Syntyvyyteen voi vaikuttaa – juuri nyt?

- Perhepolitiikan osuus BKTsta, sekä etuuksien ennustettavuus ja joustavuus ovat yhteydessä korkeampaan syntyvyyteen vauraissa maissa (Suomi osittain poikkeus)
- Sisältöjen ohella yhteiskunnallinen signaali tärkeä, “pakkauksella on väliä”
- Yhä useampi valtio pyrkii nostamaan syntyvyyttä (n 60 maata nyt). Viime vuosina uudet ja näkyvät perhepoliittiset satsaukset ovat nostaneet kokonaishedelmällisyyttä ainakin lyhyellä tähtäimellä (Viro, Japani, Venäjä, jne.).

Syntyvyyden laskun syistä

Koettu epävarmuus on merkittävin syy siihen, että lastensaanti-aikeita siirretään tai niistä luovutaan kokonaan

Eriarvoisuuden haaste:

Resurssirikkaat (koulutus, tulot, onnellisuus, parisuhde, jne)
jäyvät nykyään harvemmin lapsettomiksi

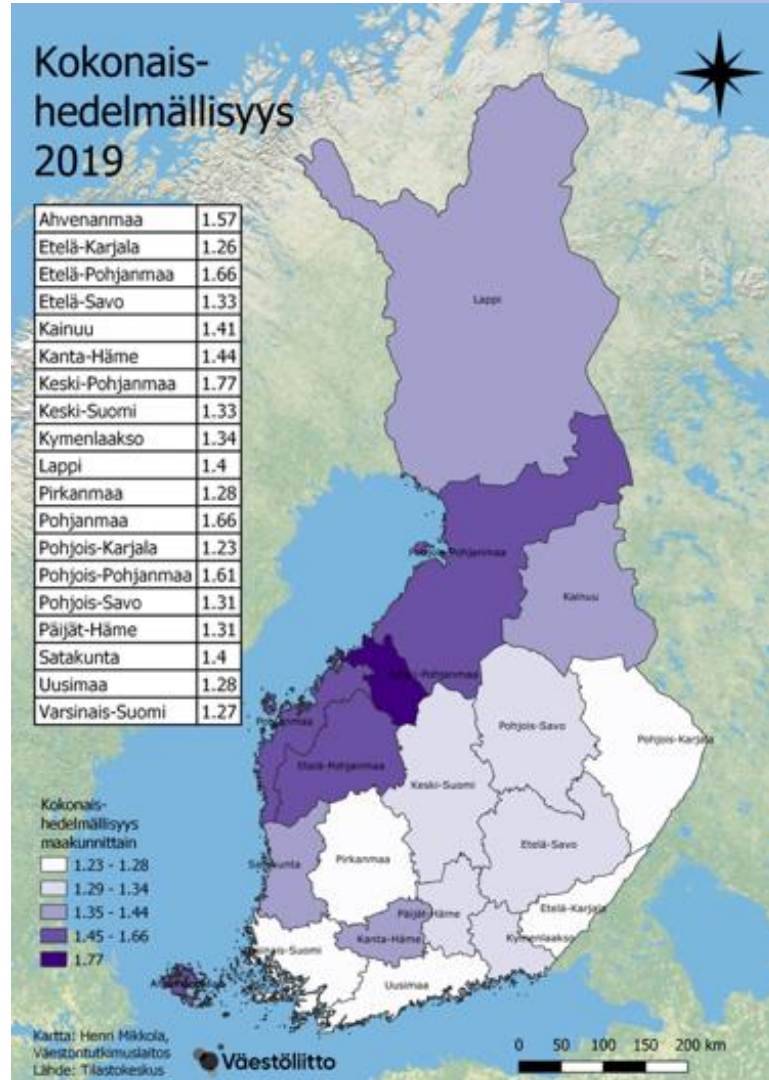
Nopeasti reagoiva perhepolitiikka on win-win

- Lapsipolitiikka on aina aivovoimapolitiikkaa
- Ajantasainen tietopohja mahdollistaisi räätälöityä tukea eri väestötilanteissa oleville kunnille ja hyvinvointialueilla
- ...sekä oikein ajoitettua, räätälöity tukea eri tilanteissa oleville pareille ja perheille (vrt AuroraAI esiselvitys lapsiperheiden verkostoista)
- Lapsilähtöinen budjetointi kunnissa ja maakunnissa?

Lapsia tottakai

- Alueelliset erot toivotun lapsiluvun toteuttamisessa Suomessa huomattavat
- Hyvinvointialueet, kunnat ja perhekeskukset? Uusi rooli räätälöidyllä tietopohjalla?

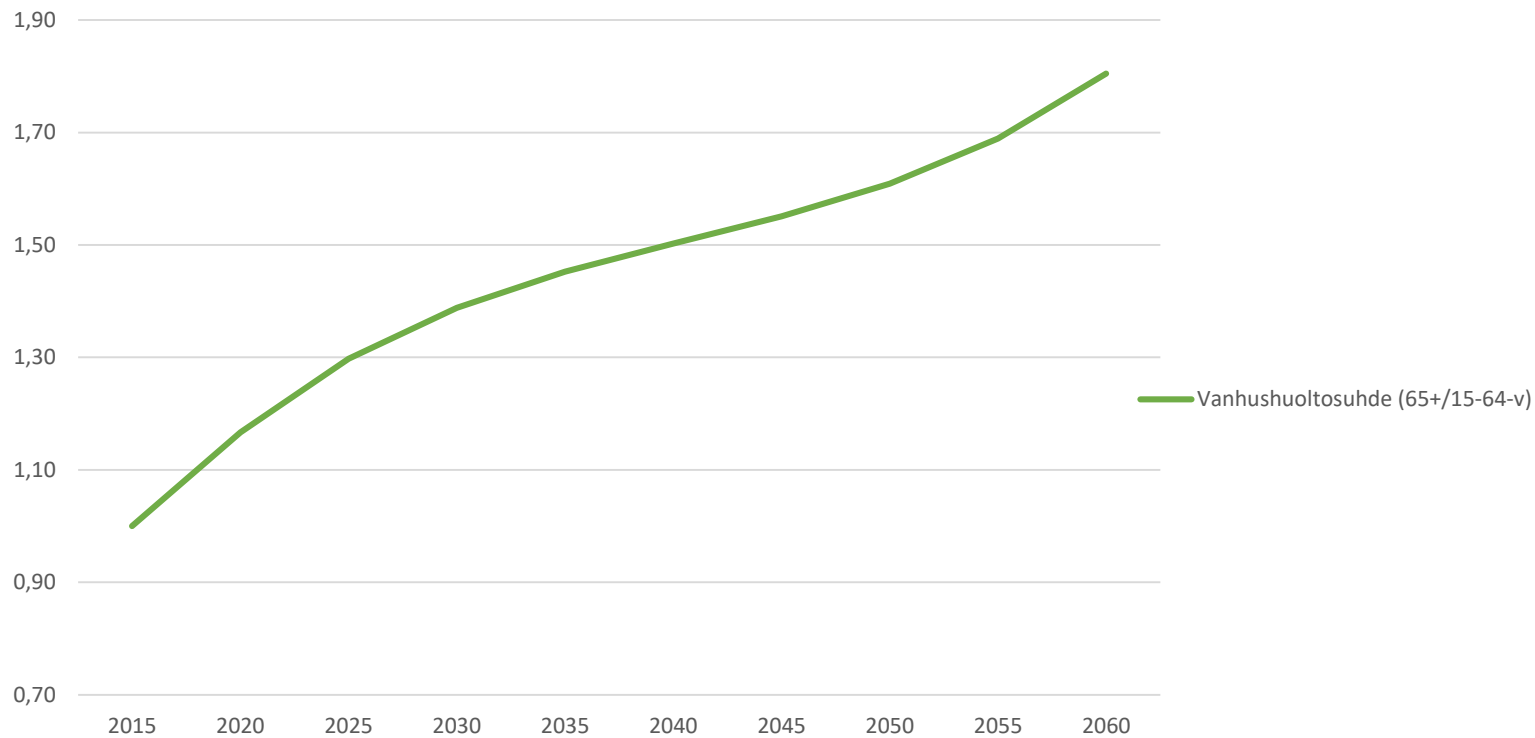
Sobotka, T., Matysiak, A., & Brzozowska, Z. (2019). *Policy responses to low fertility: How effective are they ?* UNFPA

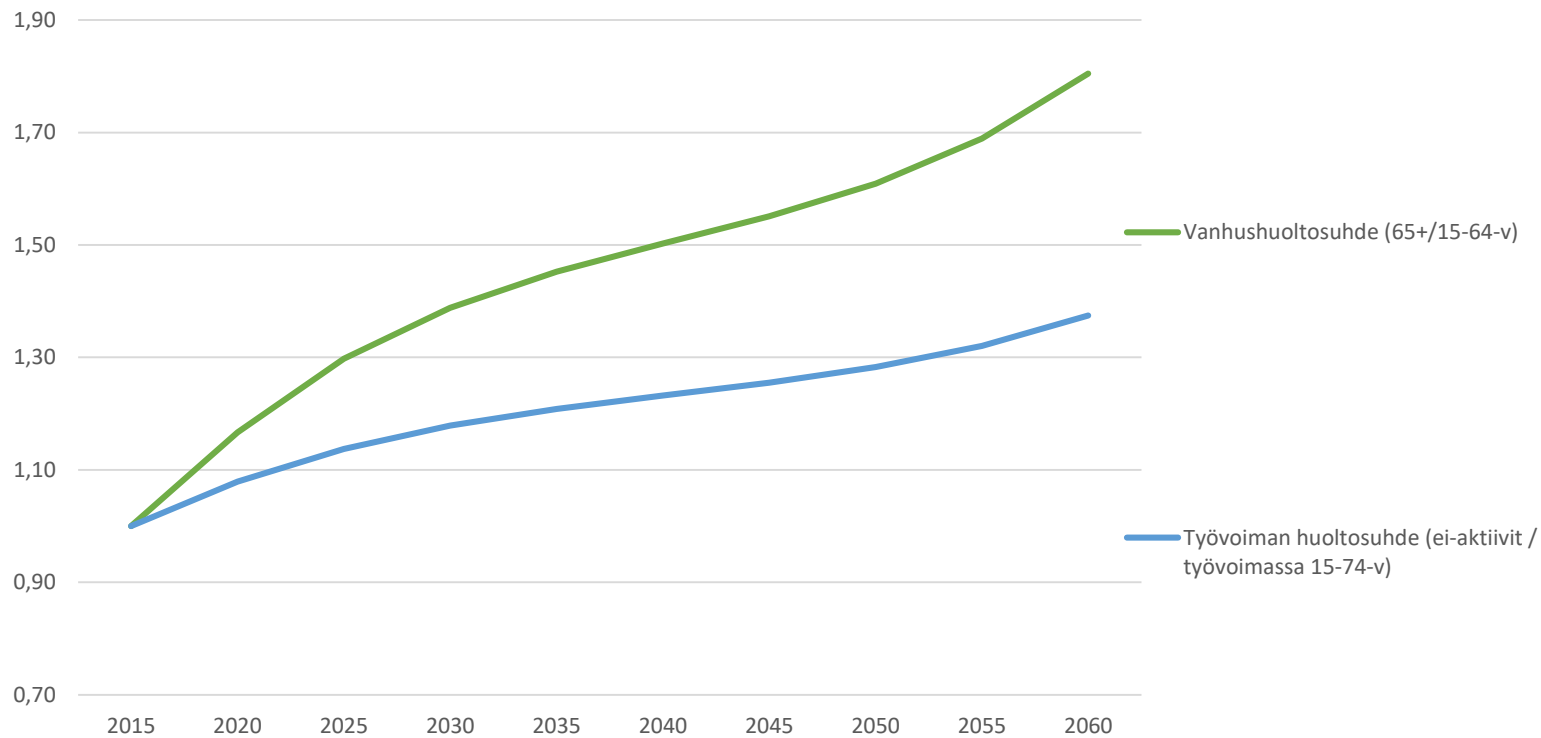
Aivovoima ja tarkempi tutkimustieto: Miltä uudet tavat arvioida huoltosuhdetta näyttävät Suomessa?

Marois, G., Rotkirch, A. & Lutz, W. (in preparation). Population aging, fertility, and productivity in Finland

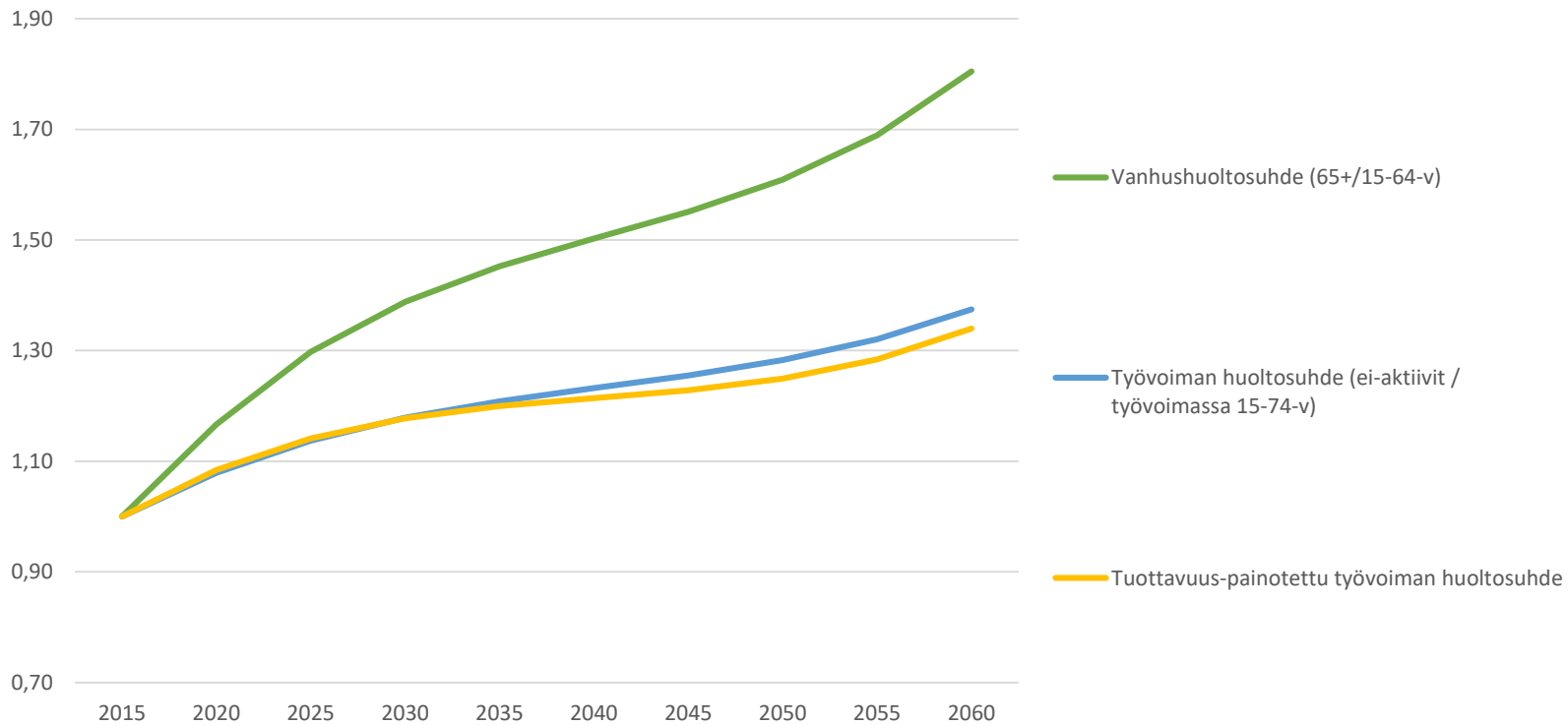
Huoltosuhteen kehitys (2015=1) eri mittareilla ennustettuina
1.6 kokonaishedelmällisyydellä
Suomi 2015-2060.

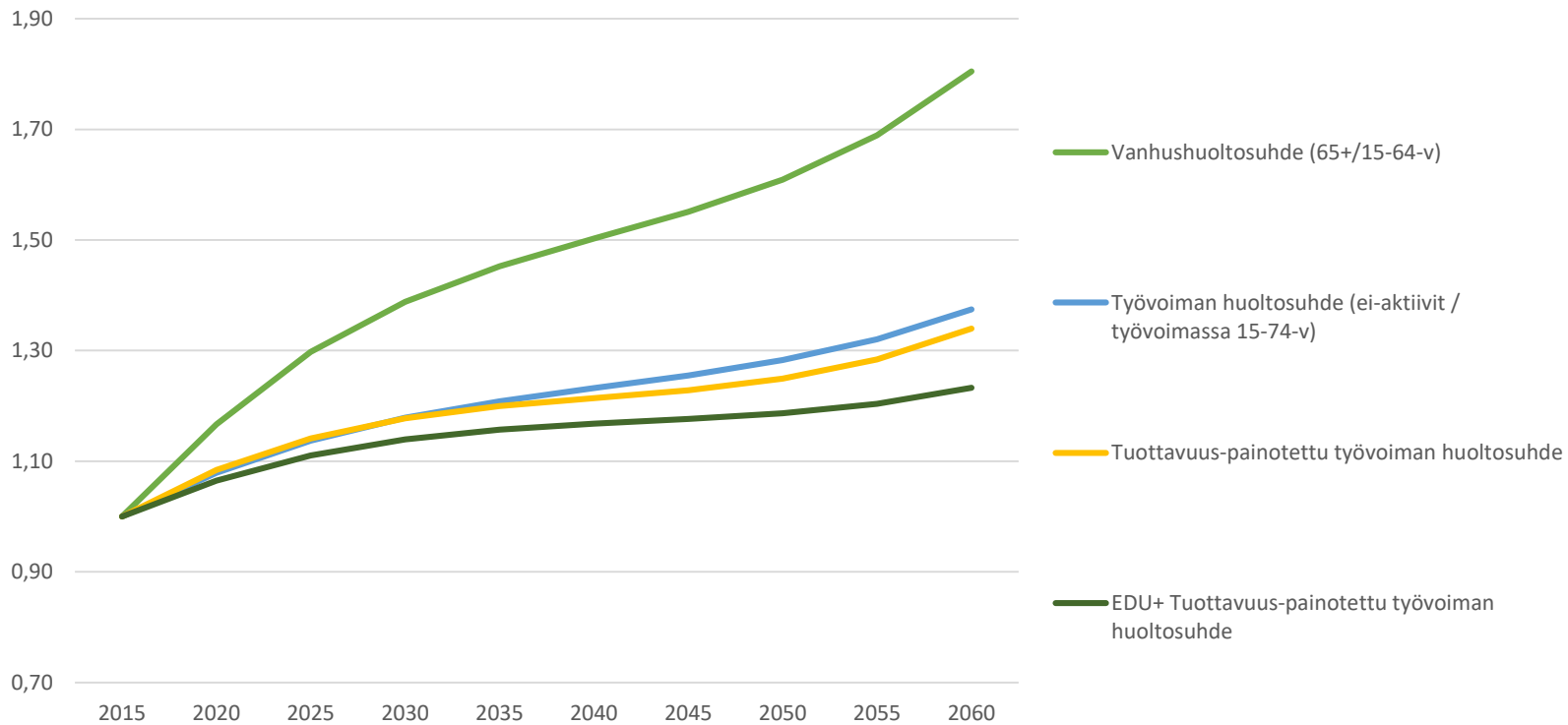
Huoltosuhteen kehitys (2015=1) eri mittareilla ennustettuina
1.6 kokonaishedelmällisyydellä
Suomi 2015-2060.

Huoltosuhteen kehitys (2015=1) eri mittareilla ennustettuina
1.6 kokonaishedelmällisyydellä
Suomi 2015-2060.

Huoltosuhteen kehitys (2015=1) eri mittareilla ennustettuina
1.6 kokonaishedelmällisyydellä
Suomi 2015-2060.

Aivovoima-periaate: nuoret

- Räättälöity tuki niille 20% nuorista, jotka voivat huonosti
 - esim koulun terveystarkastukset: kaikille vai valikoidusti?
- Miesten koulutustaso nostettava naisten tasolle
- Yhtään vuotta ei voi “menettää”:

Mitä tämä periaate merkitsee esim. nuorten suosimille välivuosille, opiskelupaikan saamiseen menevälle ajalle, tai asevelvollisuuden sisällölle?

Aivovoima-periaate:

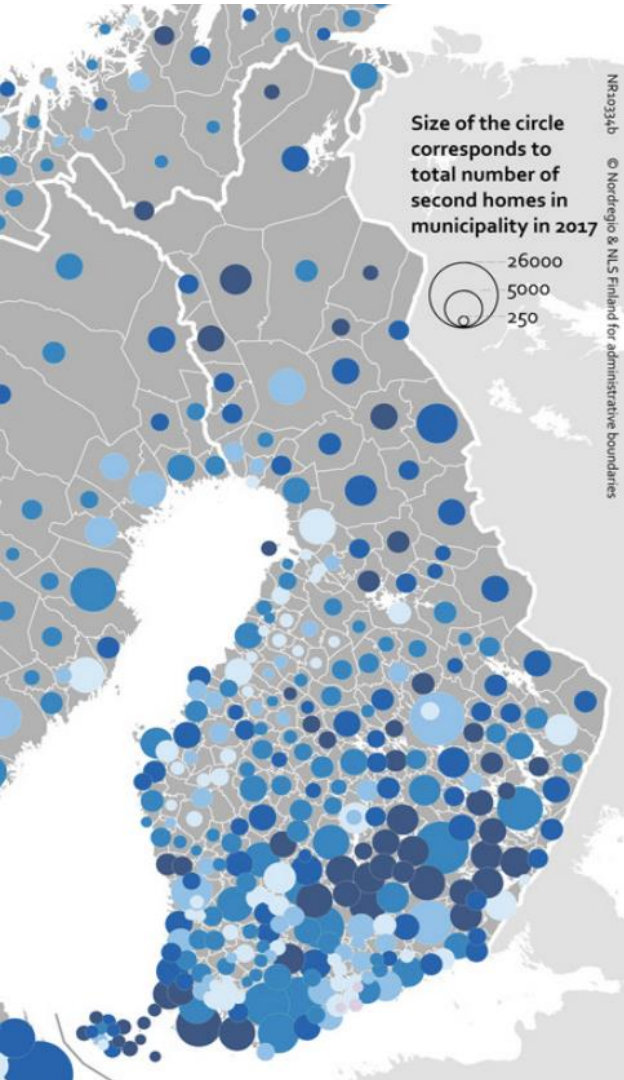
– myös 65+ ikäiselle väestölle

- Elinikäisen oppiminen ekosysteemi tai kuntouttava terveydenhuolto eivät voi koskea vain ”15-65-v työikäisiä”
- 65 ikävuoden jälkeen on ainakin kolme eri ikäryhmää eri mahdollisuuksilla ja tarpeilla: -74-v, 74-85, ja 85+
- Ainakin 65-85-v hyötyy oppimisesta
 - > oletetaan olevan yhä useammin ansiotyössä
 - > tekee merkittävää palkatonta hoiva- ja järjestötyötä
 - > työ- ja kognitiivisten kykyjen ylläpito vähentää muistisairauksia

Monipaikkaisuus ja liikkuvuus

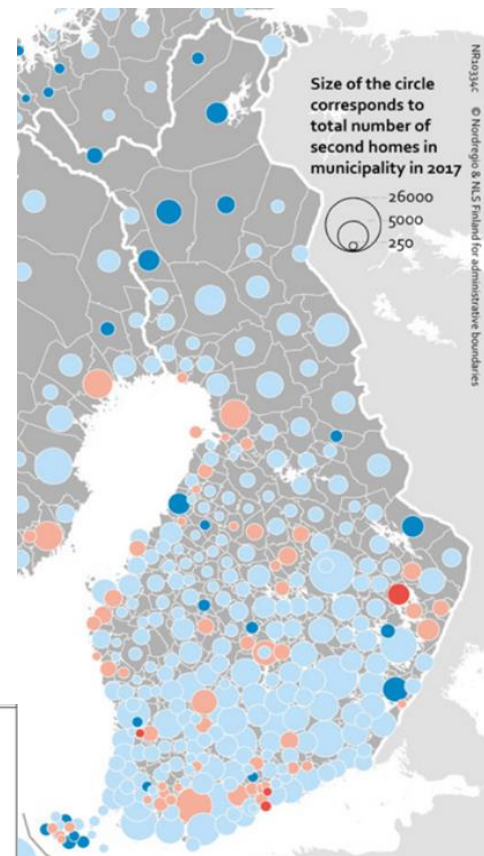
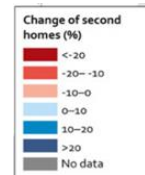
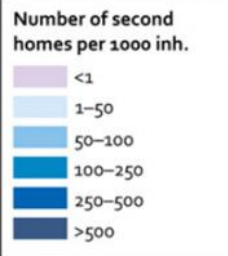

Limited Time Offer:
**Apply Now for a Free
90-Day Helsinki
Relocation Package!**

Kakkosasunnot vastavoimana kasvukeskusten imulle

(määrä vasemmalla, muutos määrässä oikealla)

Map 1: Second homes in 2017. The map depicts the total number of second homes per municipality (size of the circles). Dark blue indicates higher shares of second homes in relation to municipal population and light blue indicates lower shares (purple is the lowest).

Hallituksen aloite pikakaista start-upista koronamuuttajille

Jyri Engeström @jyri · 13. syysk.

Sunnuntain @hsfi:ssa päätoimittaja @anubaud antaa tukensa @VanhanenMatti:n ehdottamalle osajien "pikalinjalle" EU:n ulkopuolelta. Sille olisi nyt kysyntää:

Kolumni | Amerikkalaisen unelman tuntee koko maailma, mutta suom...
Suomalaisille itsestään selvistä asioista moni on kuitenkin
kansainvälisesti vertailtuna ihmeellisyys, kirjoittaa HS:n päätoimittaja ...

hs.fi

Limited Time Offer:

Apply Now for a Free
90-Day Helsinki
Relocation Package!

APPLY NOW

Kiitos!

Anna Rotkirch
Väestöpoliittinen selvityshanke 2020-21

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

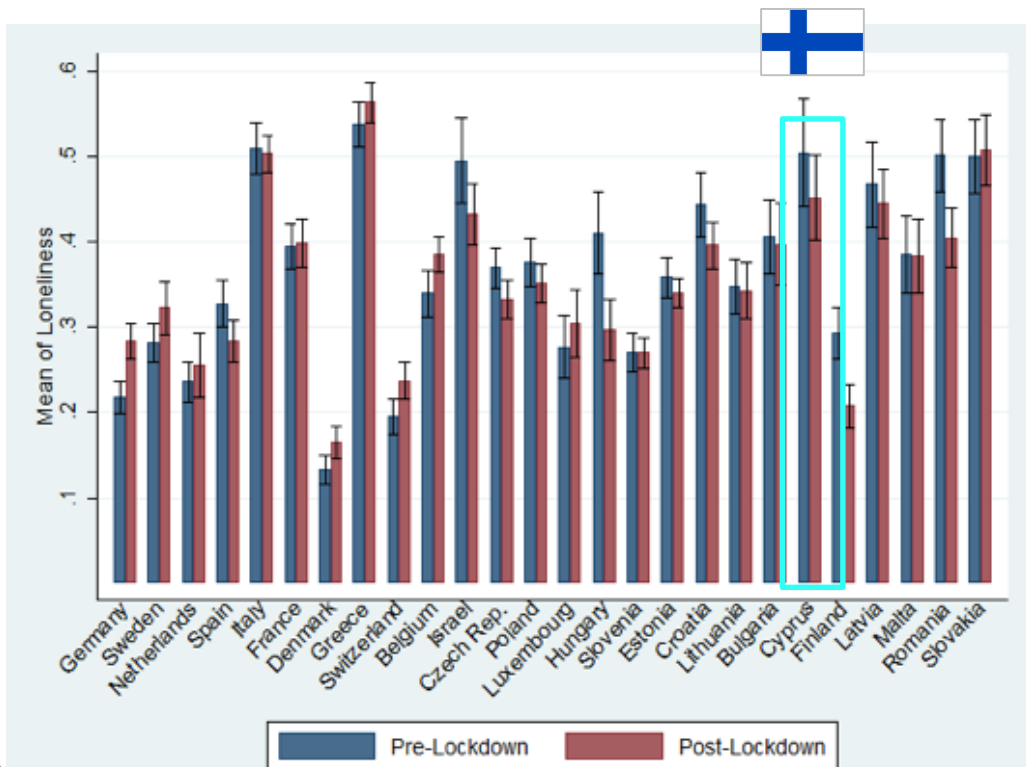

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Esimerkkejä mahdollisista signaaleista sekä politiikkamuutoksista

- Lapsiköyhyyden poistaminen
- Nollatoleranssi raskaussyrjinnälle
- Työnantajien perheystävällisyyden kampanja: *Lapsia tottakai!*
- Palveluseteli syntyvän lapsen perheelle (‘vauvabonus’)
- Isät vapaalle-kampanja, jonka tavoite nostaa isien käyttöastetta isyysvapaista neljänneksestä puoleen

50+-vuotiaiden yksinäisyys *väheni* kevällä Suomessa

Survey of Health, Ageing
and Retirement in Europe,
Finland
Covid19

Ajankohtaisuus

The impact of demographic change in Europe

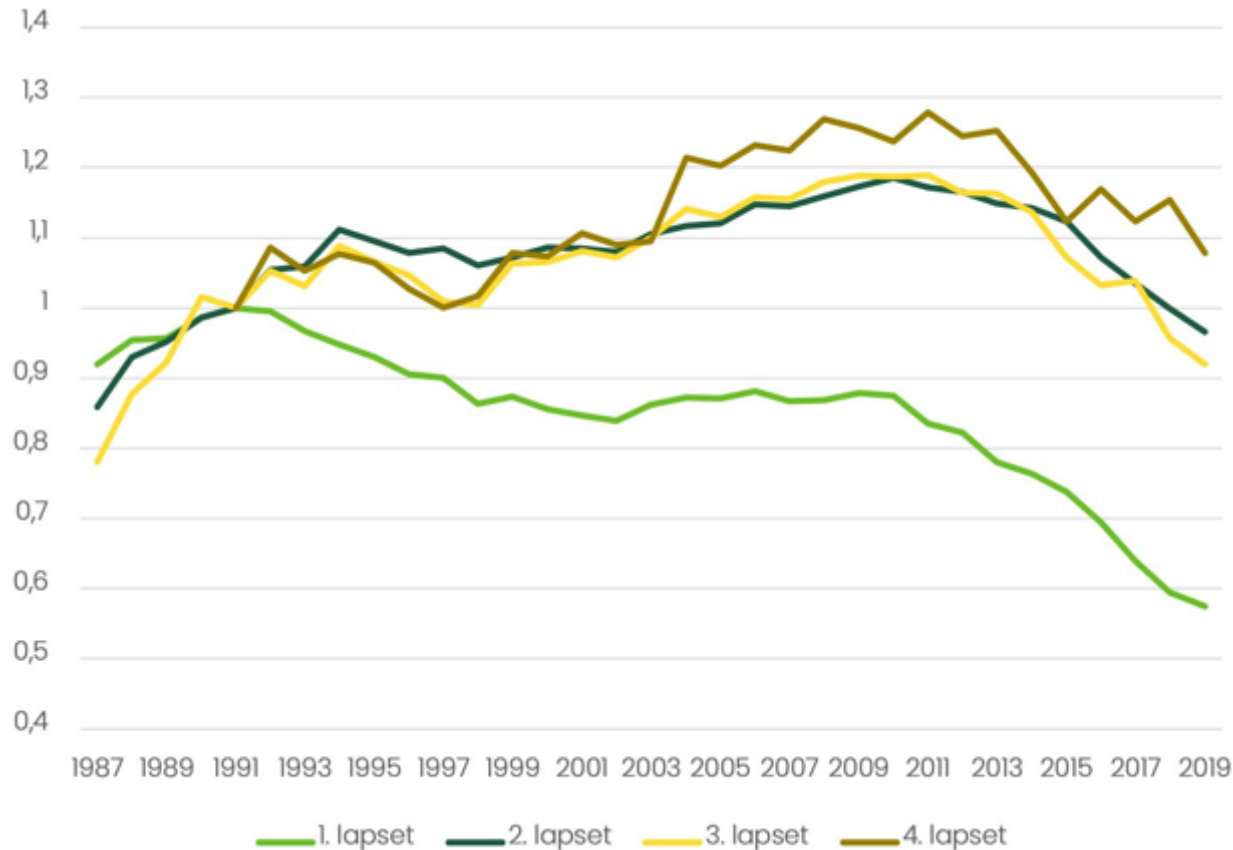
- 2000-luvun 4 megatrendiä:
Väestönmuutos
Digitalisaatio & teknologian murros
Ilmastokriisi
Eriarvoistuminen
- EU komissio, EU neuvosto, Euroopan parlamentti, EU aluekomitea sekä mm. Saksa, Espanja, Puola ja Serbia tehneet tuoreita väestöpoliittisia selvityksiä
- “Epätasainen demografinen kehitys” 1. yhteiskunnallinen muutostekijä valtioneuvoston tulevaisuusselontekoja pohjustavassa ennakointityössä
- Selvitykseni valmis alkuvuodesta syötteen hallituksen puoliväliriiheen huhtikuussa 2021

The outbreak of the COVID-19 pandemic changed Europe and the world within the blink of an eye. It will leave a lasting impact on the way we live and work together and it came at a time when Europe had already been going through a period of profound demographic and societal change.

The Commission's Demography Report presents the main drivers of demographic change and the impact they are having across Europe. It launches a process that will help identify concrete actions and solutions, mindful of lessons learned from COVID-19, to support people, regions and communities that are most affected and to enable them to adapt to changing realities

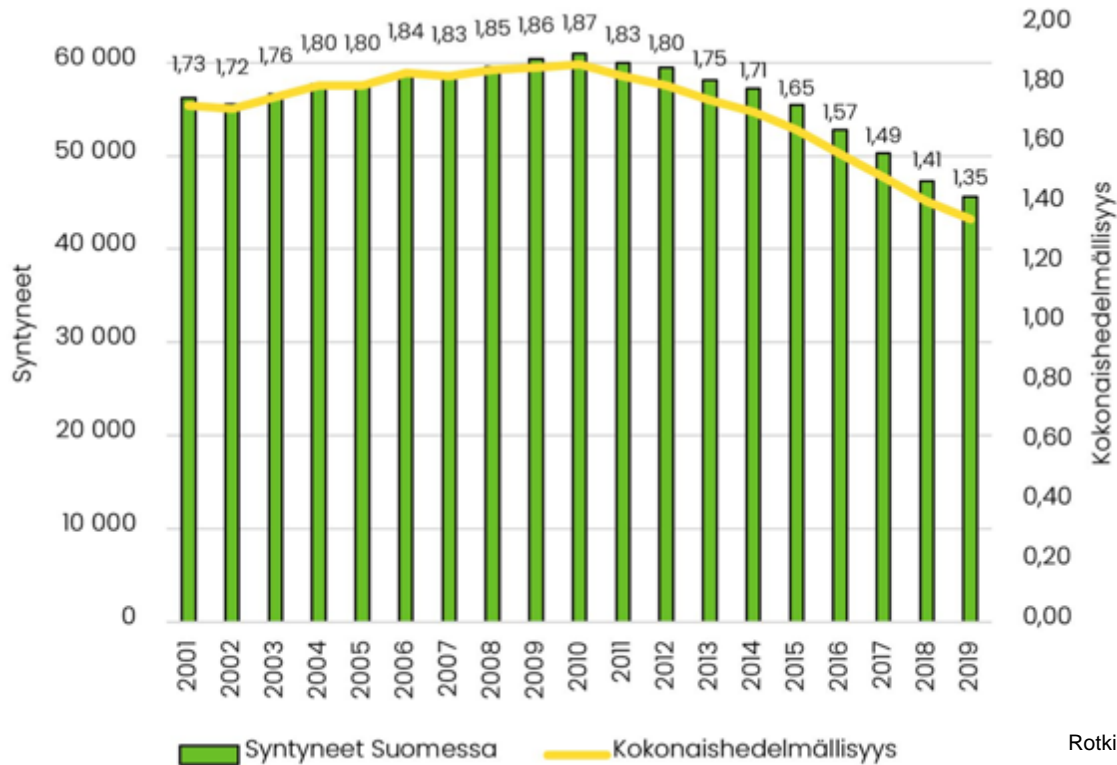
Esikoisia vähemmän, mutta myös 2+ lapsia

Ensimmäisen, toisen, kolmannen ja neljännen lapsen hankintaa kuvaavat ikävakioidut intensiteettiluvut Suomessa 1987–2019 (1991=1).

Lähde: Tilastokeskus, Rotkirch 2020.

Syntyneiden lasten määrä ja kokonaishedelmällisyys laski 25% 2010-luvulla

> Tulevaisuusselonteon
aihe?

1. Epätasainen demografinen kehitys

Yhteiskunnalliset muutostekijät

Väestövallankumouksen vuosisata

NEWS RELEASE 14-JUL-2020

The Lancet: World population likely to shrink after mid-century, forecasting major shifts in global population and economic power

By 2100, projected fertility rates in 183 of 195 countries will not be high enough to maintain current populations without liberal immigration policies

THE LANCET

**Yleinen ongelma:
indikaattorimme ovat karkeat, väestötilastointi
vaatimatonta vaikka dataa olisi**

**Ikäperusteinen huoltosuhte
(15-64 vuotiaiden suhde 0-14 ja 65+-vuotiaisiin)
ei riitä**

Väestöpoliittisen selvitys

Selvityshankkeessa tarkastellaan ainakin seuraavia näkökulmia

- Taloudellisen, sosiaalisen ja alueellisen **eriarvoisuuden vaikutukset syntyvyyteen**
- Väestörakenteen kehityksen ja **huoltosuhteen muutoksen vaikutukset** julkiseen talouteen, työvoiman saatavuuteen ja hyvinvointiyhteiskunnan palveluiden rahoittamiseen
- Perhemyönteisen työelämän ja **yhteiskunnan lapsimyönteisyyden** lisäämisen vaikutukset yksilöiden lasten saamiseen
- Yksilöiden omien halujen, **tarpeiden ja odotusten muutokset** 2000-luvulla ja niiden vaikutukset syntyvyyteen
- Keinot **ikäntymisen ja turvallisen vanhuuden** vahvistamiseen .

Selvityshankkeen ohjausryhmä ja aikataulu

- valtiosihteeri Olli Koski, puheenjohtaja, VNK (Päivi Torsti LVM), sdp
- valtiosihteeri Maria Kaisa Aula, varapuheenjohtaja, VM (Tuomo Puumala OKM), kesk
- valtiosihteeri Minna Kelhä (Dan Koivulaakso) OKM, vas
- valtiosihteeri Malin Brännkärr (Lisa Palm) OKM, rkp
- valtiosihteeri Olli-Poika Parviainen SM (Terhi Lehtonen YM), vihr

- Pääsihteeri: johtava asiantuntija Anna Rotkirch, sihteeri Sanna Malkki VNK
- Selvitys valmistuu alkuvuodesta 2021

Muita yhtymäkohtia

- Agenda 2030 ja kestävä kehityksen toimintaohjelma, kestävyystiekartta
- EU komission Demographic report 2020
- Kansallinen ikäohjelma, EU Green Paper on Ageing 2021
- Uudet hyvinvointialueet ja sotepalvelut, Perhevapaaudistus, Lapsistrategia
- Työ2030, Talent boost tiekartta
- Maaseutupoliittinen kokonaisuohjelma, kaupunkistrategia

Tutkimusprofessori Anna Rotkirch tekemään väestöpoliittista selvitystä

Valtioneuvoston viestintäosasto 16.6.2020 8.08

TIEDOTE 423/2020

Valtioneuvoston kanslia on asettanut selvityshankkeen käymään läpi Suomen väestörakenteen nykytilaan johtaneita syitä ja tekemään politiikkasuosituksia kestävästä väestökehityksen turvaamiseksi. Hankkeen selvityshenkilöksi on valittu tutkimusprofessori Anna Rotkirch. Hankkeen tukena toimivat hallituspuolueiden valtiosihteereistä muodostettu ohjausryhmä ja itsenäinen Väestöpoliittinen

tiedepaneeli.

Suomessa ei ole tehty kattavaa väestöpoliittista selvitystä yli vuosikymmeneen, vaikka syntyvyys on laskenut jyrkästi koko 2010-luvun ja oli vuonna 2019 kaikkien aikojen matalimmalla tasolla. Suomi on ensimmäisiä hyvinvointivaltioita maailmassa, jossa merkittävä määrä väestöstä on ikääntynyt. Väestörakenteen muutosta selvittämään on asetettu Väestöpoliittinen selvityshanke ajalle 1.5.2020–31.3.2021.

Suomen väestörakenne 2019

'Vauvabuumi'

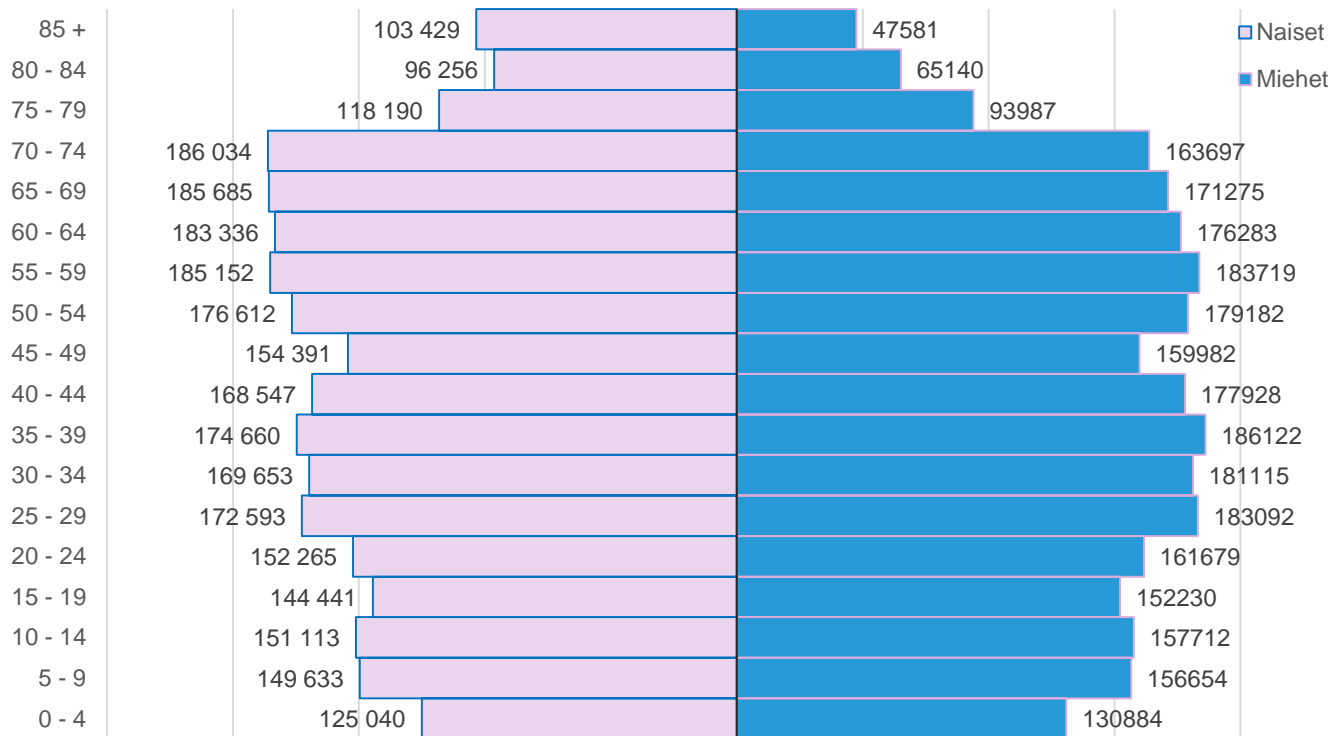
Suuret
ikäluokat

1945-49
syntyi yli 100 000 vauvaa
vuosittain
*n. 150 000 heistä kuolleet
tai muuttaneet maasta pois*

'Vauvakato'

Pienimmät
ikäluokat
syntyivät 2010 >>

2015-19 syntyi noin
50 000 vauvaa vuosittain

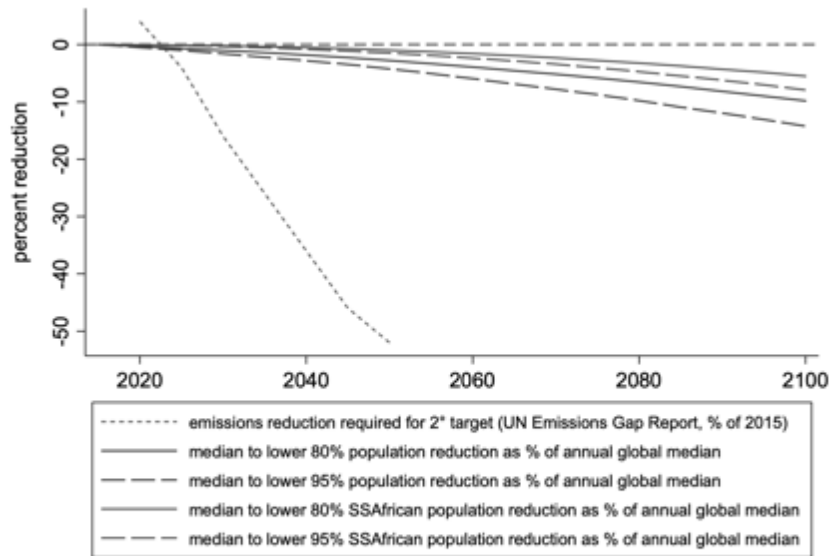

Aivovoiman merkitys

- Koulutus edistää kognitiivisiä taitoja ja muuttaa meitä neurologisellakin tasolla
- Yksilöt: Havaintokyky, aikahorisontti, ongelmanratkaisu, riskien arviointi, päätöksenteko ml terveyskäyttäytyminen ja kyky sopeutua muutoksiin
- Yhteisöt: Tuottavuuden kehitys, innovointi, instituutioiden laatu, ...
- Varhaislapsuus avainasemassa

Lapsia tottakai: vauvan saaminen ei ole ilmastovastainen teko

Figure 1. Population uncertainty is small relative to emission decline targets

Note: Authors' computations from UN data. Population projections for illustration are taken from UN World Population Prospects probabilistic projections, which are not intended to represent alternative policy paths. Emissions reduction from UN Emissions Gap Report. SSAfrican = sub-Saharan African.

**Olemme ensimmäinen nopeasti ikääntyvä
onnellinen, naisystävällinen hyvinvointivaltio:
tehkäämme se tyyllillä**

**Moderni väestöpolitiikka tukee ihmisten
'aivovoimaa', hyvinvointia, elämänhallintaa ja –
suunnittelutaitoja sekä kestäväää kehitystä**

**hyödyntäen ajantasaista tietopohjaa ja
tutkitusti toimivia ratkaisuja**